
KOREKTURNÍ ZNAMÉNKA

Korekturní znaménka se stala, populárně řečeno, malým esperantem, kterým se dorozumívají redakce a nakladatelství s tiskárnou a v tiskárně opět korektoři a revizoři se sazeči. Dělíme je na znaménka:

1. pro výměnu, vypuštění a vsunutí;
2. pro různé změny v sazbě i umístění exponentů a indexů;
3. pro změnu mezer;
4. pro vyznačení nebo zatažení odstavce, novou řádku, zvýraznění nebo změnu písma;
5. pro opravu technických nedostatků sazby;
6. pro opravu tabulek a tabeří;
7. pro zrušení vyznačené korektury.

I. Znaménka pro výměnu, vypuštění a vsunutí

Výměnu jednoho písmene za jiné vyznačíme tím způsobem, že chybné písmeno v textu přetřhneme svižnou čarou (popřípadě doplníme vlaječkou) a totéž znaménko opakujeme na okraji otisku. Vpravo vedle něho napíšeme písmeny správné. Je-li v jedné řádce více oprav, použijeme různých znamének, které opakujeme na okraji otisku ve stejném pořadí jako v textu. Totéž znaménko se nesmí opakovat v pěti následujících řádkách. Tuto zásadu nelze dodržet při velkém počtu chyb.

Slitky ff, fi, fl značíme znaménkem pro výměnu dvou nesprávných písmen a na okraji otisku vyznačíme uvedeným způsobem s obloučkem nahoře, anebo dole. V sazbě cizích řečí se setkáme se skupinou těchto písmen: fff, ffi, ffl. Slitek je vždy u poslední dvojicé. Je-li vysazen slitek (fi, fl), ačkoli být vysazen nemá, značíme jej jako výměnu nesprávného písmene a na okraji vyznačíme oddělení obou písmen svíslou čárkou.

Poškozená písmena opravujeme stejně jako písmena chybná (a na okraji otisku je jednou podtrhneme).

Cizí písmena, tj. písmena z jiného typu, opravujeme též jako písmena chybná (a na okraji otisku je podtrhneme dvakrát). Vyskytuje-li se cizí písmeno v linotypové (řádkové) sazbě v několika řádcích, vyznačíme je v otisku

- ×— ku podtržením křížkem a na okraji řádky vodorovnou
- ×— čarou s křížkem. Nečekáme, až dočteme sloupec, a okamžitě upozorníme na chybu vedoucího korektorního.

Chybějící písmena, je-li uprostřed slova mezi **ř** a, vyznačíme tak, že přetřhneme písmeno před mezerou i za ní, spojíme je vodorovnou čarou a na okraji otisku se napíší společně s chybějícím písmenem. Není-li ve slově mezera, přetřhneme buď písmeno před chybějícím písmenem, nebo za ním a na okraji je napíšeme společně.

Lism

řzev

Lme

Písmena blokována opravujeme jako písmena chybná. (Blokujeme, je-li nečitelný rukopis.) U linotypové sazby, kde je blokování jednotlivých písmen vyloučeno, používáme výrazné znaky, např. ??? M M M M apod.

IB

řz 7V

Výměnu malého písmene **ř** za velké nebo opačně značíme jako chybné písmeno. (Ve státech RVHP používajících azbukou se ještě píší dvě čárky nad písmenem, má-li být malé, a pod ním, má-li být velké.)

Dvě nebo více chybných písmen vyznačíme tak, že přetřhneme svislou čarou první a poslední chybné písmeno, spojíme vodorovnou čarou a na okraji otisku vpravo od znaménka napíšeme správně.

řma

Přebytečná písmena nebo slova přetřhneme podobně a na okraji otisku vedle znaménka přepíšeme deletur **ъ**. Můžeme použít znaménka **п u h a b n u**

Hř

Celý odstavec nebo více chybných řádek přetřhneme obálkovitě a na okraji otisku přepíšeme znaménko deletur. (Ve státech RVHP pišících azbukou se používá **Q**, aby nedošlo k záměně znaménka deletur s я.)

~~Přebytečná písmena nebo slova přetřhneme podobně a na okraji otisku vedle znaménka přepíšeme znaménko deletur (). Celý odstavec nebo více chybných řádek přetřhneme obálkovitě a~~

řab

Chybí-li slovo nebo několik slov použijeme některých znamének pro vsuvku. Na okraji otisku vpravo od znaménka napíšeme chybějící slovo nebo několik slov. (Platí též pro chybějící interpunkci.) Chybí-li věta nebo celý odstavec, nevypisujeme text. Na otisku uvedeme však stránku rukopisu. (Např. Viz rkp. 24.) Chybějící text označíme v rukopise nejlépe barevnou tužkou. [Další znaménka **ч л а v v # #**]

Vslov;

Spojovník (spojovací čárku) uprostřed slova a rozdělovací znaménko (divis) značíme buď znaménkem pro vsuvku, nebo jako chybějící písmeno (je-li ve slově mezera). Není-li ve slově mezera, značíme znaménkem pro výměnu.

řb-

ře-l

Pomlčku značíme stejně jako spojovník, ale od předcházejícího i následujícího písmene ji oddělujeme mezerou a záměnou divisu a pomlčky se často chybuje.

řy-ř

Chybí-li jedna řádka nebo několik řádek, použijeme některého z uvedených znamének <<4>>
Vedle něho na okraji otisku napíšeme chybějící text nebo

viz rkp.
str. ...
[]

Chybí-li obrázek, tabulka nebo schéma apod., lze použít některého z uvedených znamének s doplněním čísla obrázku, tabulky, schématu apod.

2. Znaménka pro různé změny v sazbě a umístění exponentů a indexů

 Přehozená písmena, slabky nebo slova opravujeme tzv. znaménky přestavěcími. Není-li vyznačení těmito znaménky srozumitelné, použijeme znaménka jako pro dvě chybná písmena vedle sebe.

Nesprávný slovosled korigujeme tak, že očíslováme slova 1 2 3 jednotlivá ve správném pořadí a na okraji otisku čísla opakujeme.

 Je-li slovosled porušen jen jedním slovem, které je na řádce druhé, používáme znaménka, které vpisujeme do textu a opakujeme na okraji otisku.

 jehož šipka značí správné umístění.

 Dvě přehozené řádky označíme na okraji znaménkem, 3 - následovat.

 2 - čarami a očíslováme je ve správném pořadí, v jakém mají

 1 - Přeházené řádky označíme na jejich okraji vodorovnými

 Chybnou zarážku vyznačíme uvedeným znaménkem bez slovního vysvětlení.

 Zapomenutou zarážku nebo posunutí textu vpravo nebo vlevo opravíme znaménkem, jehož kolmé čáry značí, kam má být vyčnívající část řádky posunuta.

Posunutí řádky nahoru nebo dolů naznačíme znaménkem, jehož vodorovné čáry určují, jak se má text posunout.

Exponenty a indexy vyznačíme následujícími znaménky:
exponent prvního stupně ∇ ; index prvního stupně \wedge ;
exponent druhého stupně $\nabla\nabla$; index druhého stupně $\wedge\wedge$

3. Znaménka pro změnu mezer

Typografická pravidla vyžadují, aby mezery mezi slovy byly stejné.

Jsou-li mezery mezi slovy nestejně, používáme znamének pro zúžení nebo rozšíření mezer. (V některých státech RVHP se používá znaménka pro vyrovnání několika nestejných mezer v řádce.)

Chybí-li mezera mezi dvěma slovy, použijeme tohoto znaménka. (V mnohých našich tiskárnách je rozšířen — hlavně u linotypové sazby — tento způsob yznačování.)

Nemá-li být mezera mezi slovy (např. pracovně právní) nebo mezi písmeny, použijeme uvedeného znaménka.

Je-li ve slově (např. vědecko-technický) rozdělovací znaménko, které tam být nemá, opravíme je znaménkem, jež můžeme též použít, je-li uprostřed slova o jedno písmeno více.

Zmenšení mezery mezi řádky naznačíme znaménkem skládajícím se z vodorovné čáry a uzavřeného obloučku.

Protože se znaménko umísťuje k okraji sazby, není třeba je opakovat na okraji otisku. Vedle znaménka lze uvést, o kolik se má mezera zmenšit.

Zvětšení mezery mezi řádky naznačíme znaménkem obdobným, skládajícím se opět z vodorovné čáry, ale otevřeného obloučku. Znaménko není třeba opakovat na okraji otisku. U znaménka lze uvést, o kolik se má mezera zvětšit.

Zrušení mezery mezi řádky vyznačíme znaménkem

4. Znaménka pro odstavec, zvýraznění nebo změnu písma

Titul, který má být umístěn na střed samostatného řádku, se vyznačí znaménkem

Odstavec značíme znaménkem , u kterého uvedeme, jak má být velká zarážka. (Státy RVHP píšící azbukou používají pro odstavce znaménka)

Zrušení odstavce vyznačíme znaménkem , které spojí poslední slovo prvního odstavce s prvním slovem odstavce dalšího.

Slova vysázená jiným typem písma zatrhneme skobovitě a do znaménka na okraji otisku napíšeme, jakým typem mají být vysázena. Toto znaménko doplňuje používaný způsob vyznačování:

obyc.

 prostrkaně

 zrušit prostrkání

 polotučně

 tučně

 kurzívou

 polotučnou kurzívou

 tučnou kurzívou

5. Znaménka pro opravu technických nedostatků sazby

Písmo nebo slovo ležící obráceně v textu podtrhneme a na okraji otisku doplníme vodorovnou čárku značící podtržení znaménkem vertatur . (Ve státech RVHP píšících azbukou nahrazují znaménko vertatur znaménkem)

Otočenou celou řádku označíme vodorovnou čárkou na okraji otisku a připojíme znaménko vertatur

Vyrovnání kraje sazby značíme dvěma svislými čarami u těch řádek, které mají být vyrovnány.

 Vyrovnání jedné řádky značíme šipkou.

Nerovné řádky, posunutě nahoru nebo dolů (nedrží účaří), značíme v textu i na okraji dvěma vodorovnými čarami.

Řeku, tj. souběžné mezery mezi slovy nejméně u tří řádek pod sebou, značíme znaménkem . Řeku lze odstranit zmenšením nebo zvětšením mezer mezi slovy v některé řádce, nebo změnou slovosledu.

Hrotky, tj. výplňky mezi slovy, které tisknou, vyznačíme tímto znaménkem, které opakujeme na okraji otisku v účaří řádky.

Slabá nebo silná místa na otisku zakroužkujeme.